



## ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ VIETA TEISMŲ SISTEMOJE: UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS IR JOS PRITAIKYMO LIETUVOJE GALIMYBĖS (2004)

*Tyrėjų grupė: L. Beliūnienė, E. Kavoliūnaitė, L. Kietytė*

Tyrimo tikslas – išanalizuoti užsienio valstybių administracinių teismų ar panašias funkcijas vykdančių kitų institucijų praktiką srityse, kuriose Lietuvos administraciniai teismai susiduria su problemomis ar kyla neaiškumų; taip pat apžvelgti užsienio valstybių reglamentavimą bei teismų praktiką, kurie yra skirtingi nei Lietuvoje, bei įvertinti šios praktikos įgyvendinimo Lietuvoje poreikį ir galimybes.

Tyrimė išanalizuota administracinių teismų ir jiems prilygintų institucijų vieta teismų sistemoje remiantis valstybių teisiniu reglamentavimu, administracinių bylų teisingumas, kompetencijos atskyrimas tarp bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų, administracinių teismų ir bendrosios kompetencijos teismų praktikos išsiskyrimo klausimas, Europos Sąjungos įtaka Lietuvos administraciniams teismams, apžvelgta neteisminių institucijų veikla nagrinėjant administracinius ginčus bei jų įtaka administraciniams teismams, aptartos administracinių ginčų bei administracinių teisės pažeidimų nagrinėjimo ir administracinių aktų teisėtumo tikrinimo instancijos, svarstyta kasacijos administracinėse bylose būtinybė, apžvelgtos aukščiausiųjų administracinių teismų kitos funkcijos nei administracinių bylų nagrinėjimas, išanalizuoti įvairūs teismų, nagrinėjančių administracines bylas, grandžių modeliai. Taip pat iširti administracinių teismų bei panašias funkcijas atliekančių teismų įgaliojimai tikrinant administracinių aktų teisėtumą bei nagrinėjant administracinius ginčus.

Tyrimu nustatyta, kad kiekvienos valstybės administracinių teismų buvimą ar nebuvimą, jų veiklos skirtumus sąlygoja daugybė aplinkybių, ir todėl teismų sistemos ne visada yra racionalios. Todėl, svarstant galimybę perimti vieną ar kitą užsienio valstybių administracinės justicijos funkcijų įgyvendinimo būdą, reikia atsižvelgti į tai, kad tam tikromis valstybėje įgyvendinamomis priemonėmis nebūtinai yra pasiekiamas optimalus rezultatas.

Nustatyta, kad siekiant išspręsti bendrųjų ir administracinių teismų kompetencijos bei teismų praktikos išsiskyrimo klausimus, įjungimas administracinių teismų į bendrosios kompetencijos teismų sistemą ne duotų laukiamų rezultatų, kadangi tos pačios problemos išlieka ir valstybėse, kur atskiri administraciniai teismai neegzistuoja; pastarajai problemai spręsti siūloma numatyti instituciją ar kolegiją, kuri būtų atsakinga už bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų praktikos vienodinimą. Daroma išvada, kad dėl įstojimo į ES bendras bylų skaičius Vyriausiajame administraciniame teisme turėtų padidėti maždaug trečdaliu. Siekiant, kad neteisminės administracinės bylas nagrinėjančios institucijos veiksmingai padėtų administraciniams teismams perimdamos didelę dalį krūvio, būtina reformuoti dabar veikiančių neteisminių administracines bylas nagrinėjančių institucijų veiklą. Remiantis administracinių bylų statistika bei užsienio valstybių praktika, administracinių bylų nagrinėjimo instancijų atžvilgiu nėra reikalo daryti esminius pakeitimus. Taip pat nustatyta, jog nėra būtinybės administraciniuose teismuose steigti kasacinę instanciją. Tikslinga apsvarstyti galimybę administracinių teisės pažeidimų bylas perduoti nagrinėti bendrosios kompetencijos teismų baudžiamųjų bylų skyriams.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, daroma išvada, kad iš esmės keisti administracinių teismų sistemą šiuo metu nėra poreikio. Buvusios padėties sugrąžinimas įjungiant administracinius teismus į bendrosios kompetencijos teismų sistemą pareikalautų didelių ekonominių sąnaudų, bendrosios kompetencijos teismai būtų apkrauti bylomis (taip pat papildomomis bylomis dėl ES teisės taikymo), be to, tokia situacija siaurintų teisėjų specializacijos galimybes. Administracinės bylas nagrinėjant ir bendrosios kompetencijos, ir administraciniuose teismuose, taptų painesnė administracinių bylų nagrinėjimo tvarka, iškilų pavojus vienodam administracinių bylų nagrinėjimo praktikos formavimui. Toks teismų reorganizavimas gautų ar duotų kokių teigiamų rezultatų.